

Förslag till bolagsskatt i Norge

Av Leif Mutén



Ett nyutkommet norskt betänkande om bolagsbeskattningen, "Innstilling om Skattereglene for aksjeselskaper og aksjonærer", refereras här av professor LEIF MUTÉN, som för IUI:s räkning är sysselsatt med en utredning av liknande frågor.

Utsiktarna till en nordisk skatteharmonisering har väl aldrig varit särskilt ljusa och det är vanskligt att avgöra vilka politiska möjligheter den splittrade kommitténs förslag har ens i Norge. Betänkandet ger likväl en fingervisning om hur komplicerade bolagsskatteproblemen är, och vilken primitivitet vår egen lagstiftning sjunkit ner i, menar författaren.

Efter fem års arbete har det norska sk Dekkeutvalget kommit fram med ett förslag om skatt på bolag och aktieägare. Det har blivit en provkarta på meningar och ordföranden, soren skriver Dekke, har kommit i minoritet på de viktigaste punkterna. Det är därför vanskligt för en utomstående att avgöra vilka politiska utsikter som kan finnas för att genomföra det ena eller andra förslaget. Betänkandet har likväl stort intresse som ett ambitiöst försök till problemlösning på ett beskattningsområde av största vikt även för oss.

Den norska bolagsbeskattningen skiljer sig från

vår huvudsakligen därigenom, att någon kommunal dubbelbeskattning inte existerar. Aktieägarna är nämligen fria från kommunal inkomstskatt på utdelning och kommunal förmögenhetsskatt på i aktier nedlagd förmögenhet. Aktievinster, som inte är yrkesmässiga, är skattefria. Aktiebolagen betalar förmögenhetsskatt med totalt 0,6 procent av eget kapital. Fondemissioner betraktas som inkomst. En motsvarighet till Annell-lagen, införd 1963, gör utdelning på 1961—67 nyemitterade aktier i bolag med viss ägarspridning helt avdragsgill under en åttaårsperiod. Bolag är skattefria för mottagen utdelning, men avdrag enligt 1963 års förordning medges inte, om mer än 51 procent av aktiekapitalet ägs av ett annat bolag eller en grupp av bolag (koncern).

Kommitténs uppgift har varit en allsidig utredning, dock med särskilt sikte på två frågor, nämligen dels frågan om införande av dubbelbeskattning även vid kommunalbeskattningen, dels frågan om stimulans av aktiefinansiering i förhållande till lånefinansiering.

Dubbelbeskattning

I frågan om dubbelbeskattningen till staten har majoriteten stannat för en utvidgning av den bestående avdragsrätten för utdelning till att omfatta alla aktier utan tidsbegränsning. I frågan om en eventuell begränsning av avdragsrätten till viss procent av inbetalt belopp har man ansett de rättsliga begränsningar tillräckliga, som satts av prisloven och 1957 års aktiebolagslag. Dessa regler säger bl a att reservfondsavsättning är obligatorisk med belopp motsvarande den del av utdelningen som överstiger 5 procent av aktiekapital plus reservfond. Åtgärden är alltså inte helt jämförlig med införandet av obegränsad avdragsrätt i vårt land.

Av de sju i majoritet är det dock bara en som helt vill likställa aktieutdelning med ränta, också när den möjliggjorts genom enligt norsk bolagsrätt i vissa fall möjliga uppskrivningar av tidigare nedskrivna tillgångar. Denne ledamot vill också

ha en något liberalare ordning än majoriteten i frågan om utnyttjande ett senare år av en utdelning, som överstigit den för motsvarande år redovisade vinsten.

Minoriteten, fem medlemmar, vill däremot ha en differentierad bolagsskatt. I stället för nu gällande 30-procentiga statsskatt vill man ta ut 30 procent på outdelad och 10 procent på utdelad vinst. Vid taxering av vinst till den högre skattesatsen skulle all utdelning som ryms inom redovisad vinst få dras av — i gengäld skulle den 10-procentiga skatten få betalas på all utdelning, oavsett om den finansierats med vinstmedel eller fonderade medel. Den högre satsen skulle dessutom kompletteras med ytterligare 5 procent på lägg motsvarande den nu utgående skatteutjämningsavgiften till kommunerna.

skattefria aktieägare?

Det teoretiskt intressantaste förslaget kommer från en minoritetsledamot, Sigvang, med anknytning till taxeringsmyndigheterna. Han vill lägga all skatt hos bolagen och befria aktieägarna från skatt på både utdelning och i aktier nedlagd förmögenhet. Motivet är att man redan nu känner så många undantag från principen om beskattning efter förmåga, att undantagandet av utdelning och aktier från den skattepliktiga inkomsten respektive förmögenheten inte skulle innebära något allvarligare principiellt steg, särskilt som beskattningens progressivitet inte heller längre är att betrakta som sakrosankt. Det skulle enligt Sigvangs mening i förhållande till den administrativa rationaliseringsvinsten inte vara något orimligt offer att helt ge avkall på aktieägarnas individuella beskattning.

Den kommunala enkelbeskattningen

På kommunalskattesidan vill majoriteten inte göra någon ändring, medan minoriteten har ett

ganska egendomligt förslag, som går ut på att bolagen som sådana får avdrag för utdelning vid kommunalbeskattningen men i gengäld har att göra ett 15-procentigt avdrag från utdelningen till slutligt avgäldande av aktieägarnas kommunal-skatt. Eftersom det skulle bli besvärligt att genomföra ett sådant system gentemot utländska aktieägare, föreslås ordningen gälla bara i förhållande till norska aktieägare. Systemet presenteras icke utan elegans, men det är svårt att gripas av entusiasm inför så många omvägar för att åstadkomma ett resultat, inte mycket olikartat vad man redan har. Differensen är i stort sett att man för att ge oförändrad nettoutdelning efter skatt åt aktieägarna tvingas utdela mera. Detta i sin tur betyder en ökad differentiering av den totala skattebördan på bolagsvinster mellan sådana, som belöper på högt marginalbeskattade och lågt marginalbeskattade aktieägare. Det är också tvivelaktigt om förfarandet verkligen går att förena med i dubbelbeskattningsavtal stadgade begränsningar av skatten på utdelning till utländsk aktieägare. En differentiering av bolagets skatt grundad på ägarnas nationalitet kan nog snarare uppfattas som en mot ägarna än en mot bolaget riktad åtgärd.

Kedjebeskattningen

Inte oväntat visar det sig betydligt mera komplicerat att klara av kedjebeskattningsfrågan, när utdelning görs helt avdragsgill, än när skatten differentieras. Majoritetens förslag innebär för statsskattens del helt enkelt, att den hittills gällande skattefriheten för utdelningsmottagande bolag faller bort, medan den naturligtvis står kvar vid kommunalbeskattningen på samma sätt som för alla andra utdelningsmottagare. Minoriteten kommer med sin differentierade skatt till en mer komplicerad lösning. Den låga skattesatsen för utdelad vinst, 10 procent, blir tillämplig bara på den utdelning, som härrör ur bolagets egna vinster, medan mottagen utdelning, som vidareutdelas, blir

helt skattefria. Överstiger mottagen utdelning vidareutdelningens belopp, blir å andra sidan mellanskillnaden beskattad med fulla 35 procent som inkomst. Majoriteten kritiserar detta förslag som ogynnsamt för bolag, som vill fondera mottagen utdelningsinkomst för att få jämnare utdelningar. Men minoriteten visar att differenserna i realiteten kanske inte är riktigt så stora som man kunde väntat.

Komplikationerna med utländska moderbolag blir knappast fullt klarlagda. Det blir med det föreslagna systemet litet för enkelt för inhemska dotterbolag till utländska bolag med skattebilligt domicil att lyfta vinsten som utdelning och åter placera den i bolaget, i stället för att självfinansiera genom vinstnedplöjning. Vill man komma till rätta med detta krävs besvärliga justeringar i gällande dubbelbeskattningsavtal.

Fondaktierna fria

Sedan gammalt har fondemissionerna i Norge beskattats som utdelning hos aktieägarna, och likaså har utdelningsskatt trätt i stället för vad vi i Sverige ger formen av utskiftningsskatt. Med en övervägande majoritet, alla mot två, rekommenderar kommittén nu att inkomstskatten på fondaktier avskaffas. Ordföranden vill dock helst ha någon form av spärr, exempelvis förhöjd stämpelskatt, för att hindra en alltför brådstörtad uppjustering av de norska bolagens aktiekapital.

Intressant i detta sammanhang är att det norska systemet att lämna kapitalvinster på aktier obeskattade legat utanför kommitténs uppdrag. Det är helt naturligt, att man mot den bakgrunden lämnat utan ändring bestämmelsen om inkomstskatt på likvidationsdividend, överstigande inbetalt aktiekapital. Att man inte heller gett sig in på att omgestalta denna skatt till någonting liknande vår proportionella utskiftningsskatt är kanske mera ägnat att förvåna. Från svensk synpunkt är detta likväl inte så märkvärdigt, om man be-

aktar att samma system gäller hos oss, såvitt angår ekonomiska föreningar.

Ofullständig teori

Den teoretiska bakgrunden till utredningen presenteras dels i en — som vanligt när det gäller Norge — fyllig statistikdel, dels i en utredning om företagets behov av egenkapital, utarbetad av prof Olav Harald Jensen. Greppet är knappast särskilt originellt. Jensen konstaterar att finansiering med främmande kapital borde tillgripas upp till den räntekostnadsnivå, som motsvarar förväntad total kapitalräntabilitet, men konstaterar sedan, att riskmomentet talar för en lägre grad av skuldfinansiering för undvikande av insolvensrisk. Eftersom skattesystemet stimulerar skuldfinansiering diskuterar Jensen om man inte bör införa regler som stimulerar till ökad finansiering med eget kapital.

I det sammanhanget hade man kunnat vänta sig en närmare analys av hur beskattningen påverkar företagets utdelningspolitik. På den punkten är emellertid utredningen inte på minsta sätt fullständig — kanske närmast beroende på att det traditionella norska mönstret står kvar på den krigstida utdelningsbegränsningens grundval.

Vi kan därför knappast av detta betänkande lära oss allt om bolagsbeskattning också för de svenska bolagens del. Men betänkandet ger likväl en fingervisning om hur komplicerade bolagskatteproblemen är, och vilken primitivitet vår lagstiftning sjunkit ner i, när en snabbproducerad departementspromemoria om Annellagens förlängning hittills fått ersätta allmänna skatteberedningens omfattande uppdrag att bringa reda i dessa frågor.